

Kopsavilkums par starptautisko konferenci
**“Ceļā uz atklātību, atbildību un labāku pārvaldību:
Trauksmes celšana un cīņa pret korupciju”**

2017.gada 9.-11.oktobrī, Rīgā

2017.gada 9.oktobris –

“Trauksmes celšanas veicināšana un trauksmes cēlēju aizsardzība”

© Saeima

Diskusijai par trauksmes celšanas veicināšanu šobrīd Latvijā ir svarīgs konteksts, jo ir izstrādāts Trauksmes cēlēju aizsardzības likumprojekts, kurš ir nonācis izskatīšanai Saeimā. Konference nodrošināja unikālu iespēju iepazīties gan ar Latvijas, gan ar ārvalstu labāko šīs jomas ekspertu pieredzi, tajā skaitā ar citu valstu labās prakses piemēriem un starptautisko organizāciju ieteikumiem efektīva regulējuma izstrādei Latvijā. Ar savu pieredzi dalījās eksperti no ASV, Īrijas, Nīderlandes, Francijas, Lietuvas un Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (turpmāk – OECD). Konferencē piedalījās gan valsts institūciju, gan arī privātā sektora un NVO pārstāvji.

Konferences dalībnieku vidū valdīja atbalsts trauksmes celšanas jautājuma aktualitātei, tiesiskā regulējuma nepieciešamībai un nozīmei pārkāpumu atklāšanā un novēršanā, kā arī nepieciešamībai veicināt kultūras un attieksmes maiņu.

Vairāki konferences dalībnieki ieteica paplašināt likumprojektā piedāvāto trauksmes cēlēju definīciju, lai tā nebūtu tikai par darba pienākumu ietvaros novērotiem pārkāpumiem un trauksmi varētu celt plašāks personu loks.

ASV Vērtspapīru komisijas un OECD pārstāvji kā stimulu trauksmes celšanai minēja naudas atlīdzību, ko izmaksāt trauksmes cēlējam gadījumā, ja sniegtā informācija ir palīdzējusi novērst būtisku pārkāpumu. Saeimas Valsts pārvaldes un pašvaldības komisijas priekšsēdētājs Sergejs Dolgopolovs uzsvēra budžeta piešķiršanas nepieciešamību šī likumprojekta īstenošanai.

ASV pārstāvis norādīja uz praksi trauksmes cēlēja anonimitātes nodrošināšanai, izmantojot advokātu starpniecību, kas ASV tādējādi ļauj trauksmes cēlēja vārdu neatklāt. Vienlaikus no Lauku atbalsta dienesta un Smiltenes novada domes pārstāvjiem un arī citiem konferences dalībniekiem izskanēja bažas par to, kā praksē nodrošināt trauksmes cēlēja anonimitāti.

Eksperti norādīja uz jauno datu aizsardzības regulējumu, kas jāņem vērā, izstrādājot ziņošanas mehānismus gan publiskajā, gan privātajā sektorā. Tāpat tika diskutēts par iekšējiem ziņošanas mehānismiem, uzsverot, ka iestāžu un uzņēmumu kontroli nepieciešams pārorientēt no ārējās un iekšējo.

No vairākiem diskusiju dalībniekiem izskanēja ieteikums veidot vienu iestādi darbam ar trauksmes cēlējiem (konferencē tika prezentēts Nīderlandes Trauksmes cēlēju mājas piemērs), tomēr pasaulē institucionālie modeļi atšķiras.

Vienprātība valdīja par nepieciešamību mainīt sabiedrības kultūru un vērtības (mazināt iecietību pret novērotiem pārkāpumiem un veicināt atbildīgu rīcību), kur nozīmīga loma ir arī NVO darbam un informēšanas un izglītošanas pasākumiem.

Papildu informāciju par trauksmes celšanas tēmu, kā arī konferences 1.dienas ziņojumu skatīt: <http://www.mk.gov.lv/lv/content/trauksmes-celeji>.

2017.gada 10.-11.oktobris –

“Izaicinājumi un nākotnes perspektīvas cīņai pret korupciju”

© KNAB

Eksperti no Latvijas, ASV, Brazīlijas, Bulgārijas, Francijas, Gruzijas, Igaunijas, Lietuvas, Polijas, Vācijas un starptautiskām organizācijām – Ekonomiskās attīstības un sadarbības organizācijas (OECD), Eiropas Padomes Pretkorupcijas starpvalstu grupas (GRECO) un Eiropas Drošības un sadarbības organizācijas (EDSO) dalījās ar pieredzi un labās prakses piemēriem par politiskās korupcijas novēršanu un apkarošanu, kā arī apmainījās ar viedokļiem par korupcijas novēršanas un apkarošanas tendencēm Baltijas jūras reģionā un moderno tehnoloģiju izmantošanas iespējām korupcijas un ar to saistīto finanšu likumpārkāpumu identificēšanā.

Konferences laikā tika uzsvērts, ka korupcija visās tās izpausmēs grauj uzticēšanos valstij kopumā, kropļo godīgu konkurenci tirgū un nodara būtiskus zaudējumus valsts reputācijai. Tāpēc nepieciešams mazināt disbalansu starp tām tehnoloģiskām iespējām un resursiem, kas pieejami noziedzīgajiem grupējumiem un kontrolējošām iestādēm, palielinot sabiedrības uzticību pretkorupcijas darbam un mazinot iedzīvotāju iecietību pret korupciju. Svarīga loma efektīvā cīņā pret korupciju ir stiprām un neatkarīgām pretkorupcijas iestādēm.

Latvijas Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs tika atzīts kā veiksmīgs institucionāls modelis, jo institūcijai ir plašas funkcijas korupcijas novēršanas un apkarošanas jomā, tai skaitā partiju finansiālās darbības un priekšvēlēšanu aģitācijas kontrolē.

Būtiska tendence, ko uzsvēra eksperti, ir tā, ka arvien biežāk korupcijas noziegumiem nepastāv nacionālo robežu un tie tiek veikti dažādās judikatūrās, līdz ar to būtiska loma izmeklēšanas procesā ir gan tādiem starptautiskās sadarbības mehānismiem, ko nodrošina Eiropols, gan citu starptautisku institūciju nodrošināmām informācijas apmaiņas iespējam krimināltiesiskajā jomā. Konferences dalībnieki dalījās ar informāciju par dažādām iespējam ātras un uzticamas informācijas iegūšanai, uzsverot, ka nepieciešams stiprināt gan pārrobežu sadarbību, gan starpinstitūciju sadarbību valsts ietvaros, īpaši finanšu plūsmu kontroles jomā.

Starptautisko organizāciju pārstāvji aicināja tiesībsardzības iestādes noteikt savā darbā būtiskākās prioritātes un fokusēt darbu uz nozīmīgākajiem riskiem pretkorupcijas jomā. Vairāku valstu pārstāvji norādīja uz tām jomām, kurām būtu jāvelta būtiska uzmanība, kā piemēram, korupcijas riski pašvaldību un valsts kapitālsabiedrību darbībā, publiskajos iepirkumos, medicīnas pakalpojumu sfērā u.c.

Politiskās korupcijas novēršanai eksperti ieteica palielināt caurskatāmību un ieviest efektīvu nozaru monitoringu, kas atbilstu mūsdienu tehnoloģiskajai attīstībai. Svarīgi panākt sabiedrībā daudz augstāku neiecietības līmeni ne tikai pret korupciju, bet arī nodokļu nemaksāšanu un citiem likuma pārkāpumiem. OECD pārstāvis arī uzsvēra, ka nedrīkst aizmirst par privāto sektoru, it īpaši, ja būtu pamats uzskatīt, ka biznesa panākumi ir lielā mērā atkarīgi no ciešām saiknēm ar politiķiem. Cīņā pret politisko korupciju par nozīmīgu tika atzīta arī nevalstiskā sektora darba nozīme un pētnieciskās žurnālistikas loma.

Politisko partiju finanšu kontrolē eksperti ieteica bez ziedojumu kontroles vērtēt arī citus veidus, kā politiski nozīmīgas personas iegūst finanšu vai citus resursus, t.sk. uzraudzīt arī finanšu plūsmas no ārzemēm. Igaunijas iekšējā drošības dienesta (KAPO) vadītājs uzsvēra, ka augstākā līmeņa jeb politiskā korupcija ir nacionālās drošības risks.

Arvien nozīmīgāka kļūst moderno tehnoloģiju izmantošana korupcijas un saistīto likumpārkāpumu novēršanā un apkarošanā – kā nozīmīgākie prioritārie jautājumi tika akcentēti politisko partiju reklāmu kontrole internetā un sociālajos tīklos, kriptovalūtā un skaidrā naudā veikto maksājumu kontroles efektivizācija, jaunu tehnoloģiju un publisko reģistru izmantošana, sekojot līdzi fizisko personu un uzņēmumu paradumiem. Latvijas Valsts ieņēmumu dienesta sakaru virsnieks Eiropolā atzina, ka joprojām noziedzīgās darbībās galvenokārt tiek izmantota skaidra nauda.

Kopumā konferences dalībnieki un eksperti atzina, ka mērķtiecīgi jāveicina publiskais godaprāts gan valsts, gan privātajā un citos sektoros, tādēļ jācenšas katras iestādes, institūcijas, organizācijas vai uzņēmuma iekšienē strādāt ar korupcijas riskiem un attiecīgi mainīt darbinieku attieksmi pret korupciju.

Konferenci organizēja Valsts administrācijas skola Eiropas Sociālā fonda projekta Nr.3.4.2.0/15/I/002 "Valsts pārvaldes cilvēkresursu profesionālā pilnveide korupcijas novēršanas un ēnu ekonomikas mazināšanas jomā" ietvaros sadarbībā ar Valsts kanceleju, Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroju un Latvijas Republikas Saeimu.